

Enheten för verksamhetsstöd och utveckling
Linda Svahn, 010-730 90 44
arbetsmiljoverket@av.se

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss – Steg framåt, med arbetsmiljön i fokus (SOU 2022:45)

Sammanfattning

- Arbetsmiljöverket ställer sig positivt i sak till utredningens förslag om att införa nya bestämmelser med ansvar för uppdragsgivaren i arbetsmiljölagen (1977:1160). Arbetsmiljöverket ser dock att det finns fördelar med att invänta resultatet av det pågående direktivförslaget om bättre villkor för plattformarbete (COM (2021) 761) innan förslagen genomförs.
- Arbetsmiljöverket efterfrågar och föreslår förtydliganden av vissa begrepp i 3 kap. 2 §, 3 kap. 12, 12a och 12 b §§ arbetsmiljölagen genom ordval och rubriksättning som framgår nedan.
- Arbetsmiljöverket välkomnar utredningens förslag om att verket ska få utökade föreskriftsmöjligheter vad gäller sanktionsavgifter men vi föreslår ändringar till förslaget. Arbetsmiljöverket önskar att bemyndigandet i 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen ändras så att den omfattar föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 kap. 1 – 8 §§ och 10 § första stycket arbetsmiljölagen. Vi anser därför att utredningens tillägg till 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen ska strykas, nämligen punkterna a) systematiskt arbetsmiljöarbete och b) organisatorisk och social arbetsmiljö.
- Arbetsmiljöverket välkomnar även förslaget att förtydliga arbetsgivarens ansvar för att anlita företagshälsovård i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Verket föreslår dock att meningarna i det föreslagna tillägget byter plats med varandra.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Ett utvidgat rådighetsansvar (3.8.2)

Arbetsmiljöverket konstaterar inledningsvis att utredningen inte har utvidgat det befintliga rådighetsansvaret i 3 kap. 12 § arbetsmiljölagen.

Arbetsmiljöverket ställer sig dock positivt till utredningens förslag att införa nya bestämmelser med ansvar för uppdragsgivaren. Arbetsmiljöverket ser däremot att det finns fördelar med att invänta resultatet av det pågående direktivförslaget om bättre villkor för plattformarbete (COM (2021) 761) innan förslagen genomförs.

Utredningen har identifierat några begrepp med tolkningsutrymme. Arbetsmiljöverket ser också att det finns oklarheter kring definitioner och föreslår följande.

Den som råder över ett arbetsställe - 3 kap. 12 § arbetsmiljölagen

Arbetsmiljöverket delar utredningens uppfattning att ordet "han" behöver bytas ut mot ett könsneutralt begrepp. Arbetsmiljöverket föreslår därför att lagstiftaren använder begreppet "den som råder över ett arbetsställe" i hela bestämmelsen, eftersom det enligt vår bedömning ser ut som att utredningens förslag innebär att ett nytt ansvarssubjekt införs istället för att göra bestämmelsen könsneutral.

Arbetsställe - 3 kap. 12 § arbetsmiljölagen

Arbetsmiljöverket instämmer med utredningens konstaterande och önskar att lagstiftaren förtydligar vad som avses med begreppet.

Som utredningen nämner på sidan 36 är det problematiskt att det saknas en definition av ordet "arbetsställe". Att det är problematiskt blir tydligt bland annat i situationer då arbete utförs i serviceutrymmen och gemensamma utrymmen i bostadshus eller liknande byggnader.

Verksamhet - 3 kap. 12 a och b §§ arbetsmiljölagen

Arbetsmiljöverket önskar att lagstiftaren förtydligar eller ger exempel på vilka verksamheter som omfattas respektive inte omfattas av bestämmelsen om uppdragsgivarens ansvar, eftersom det fortfarande finns vissa oklarheter avseende vad som kan anses utgöra en verksamhet. På sidan 170 uppmärksammar utredningen att det kan uppstå gränsdragningsfrågor om ett uppdrag ska anses vara utfört i uppdragsgivarens verksamhet eller inte. Därefter exemplifierar utredningen ett antal specifika situationer där problemen kan uppstå.

Arbetsmiljöverket anser att det finns fler situationer, än de som nämns i utredningen, där det kan vara oklart om uppdraget ska anses ha utförts i uppdragsgivarens verksamhet eller inte. Till exempel kan bostadsrättsföreningar och fastighetsägare anlita både fysiska och juridiska personer för att utföra olika slags arbeten. Det kan vara frågan om servicearbeten som trappstädning, sophämtning, sotning, besiktningar, konsulter/projektörer, trädgårdsarbete med mera. Enligt vår uppfattning utförs sådana uppdrag ofta av ensamföretagare, egenanställda eller plattformarbetare. Det är oklart om både fastighetsägare och bostadsrättsföreningar är "verksamheter", och om vissa servicearbeten i så fall ingår i deras verksamhet.

Huvudsakliga inflytandet över arbetsmiljön – 3 kap. 12 a och b §§ arbetsmiljölagen
Arbetsmiljöverket föreslår att ordet "huvudsaklig" tas bort från de föreslagna bestämmelserna eller att det tas fram kriterier för vad som menas med "huvudsakliga inflytandet" i de föreslagna bestämmelserna 3 kap. 12 a och b §§ arbetsmiljölagen.

Vi bedömer att det behövs tydliga kriterier för att fastställa vem som har det huvudsakliga ansvaret, arbetsgivaren eller uppdragsgivaren. Arbetsmiljöverket anser att det blir svårt att vid tillsyn bedöma vem som har det huvudsakliga inflytandet.

Ett exempel är situationer när bärgnings- och serviceföretag rycker ut vid olyckor eller andra oförutsedda händelser på och vid väg. Arbetsgivaren eller ensamföretagaren har inte möjlighet att vidta de åtgärder som behövs, till exempel att använda tillräckliga påkörningsskydd för att säkra arbetsplatsen och skydda arbetstagarna, utan att först begära tillstånd från väghållaren (Trafikverket, kommunen eller enskild väghållare). Det är dock oklart ifall väghållare anses rymmas inom den föreslagna 3 kap. 12 b § arbetsmiljölagen. Det är väghållaren som har det huvudsakliga inflytandet över de åtgärder som behöver vidtas mot riskerna med passerande trafik för att skydda ensamföretagaren, anställda hos bärgningsföretaget eller andra som utför arbete.

Det kommer att krävas en utredning i varje enskilt fall och det kan bli frågan om omfattande och svåra bedömningar då det inte alltid finns skriftliga och tydliga avtal som reglerar ansvarsfrågan. Det kommer också att vara svårt att på förhand avgöra vem som har det huvudsakliga inflytandet över arbetsmiljön.

Övriga kommentarer gällande rådighetsansvaret och uppdragsgivarens ansvar

På sidan 165 introducerar utredningen ett nytt begrepp, avgörande inflytande. Det framgår inte ifall man med begreppet avser "huvudsakliga inflytandet".

Slutligen föreslår vi att lagstiftaren använder rubriker till 3 kap. 12, 12 a och b §§ arbetsmiljölagen för att tydliggöra skillnaden mellan bestämmelserna.

I övrigt har Arbetsmiljöverket inga synpunkter på utredningens förslag i denna del.

Uppdrag till Arbetsmiljöverket, tillsyn och andra aspekter av förslaget (3.8.3 och 7.2.6)

Arbetsmiljöverket ser att det finns fördelar med att invänta ett eventuellt antagande av Kommissionens förslag till direktiv om bättre villkor för plattformsarbete innan det i utredningen föreslagna uppdraget påbörjas. Detta eftersom ett möjligt införlivande av direktivet i nationell lagstiftning skulle kunna medföra förändringar i Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Arbetsmiljöverkets föreskriftsrätt på sanktionsavgiftsområdet bör utvidgas (4.9.1)

Arbetsmiljöverket välkomnar utredningens förslag om att bemyndigandet i 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen utökas till att omfatta föreskrifter meddelade med stöd av fler bestämmelser i 4 kap. arbetsmiljölagen.

Arbetsmiljöverket önskar att bemyndigandet i 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen ändras så att det omfattar föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 kap. 1 – 8 §§ och 10 § första stycket arbetsmiljölagen. Arbetsmiljöverket anser därför att utredningens tillägg till 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen ska strykas, nämligen punkterna a) systematiskt arbetsmiljöarbete och b) organisatorisk och social arbetsmiljö.

Utredningen begränsar sitt uppdrag på sidan 195 i denna del till att endast omfatta bestämmelser om systematiskt arbetsmiljöarbete och organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket anser att samma begränsning i 8 kap. 5 § arbetsmiljölagen gör bestämmelsen alldeles för snäv. Vi menar att det finns skäl att se över samtliga bestämmelser meddelade med stöd av 4 kap. 10 § första stycket i föreskrifterna för att bedöma om det finns möjlighet att förena dessa med sanktionsavgift. Bestämmelser som skulle kunna förenas med sanktionsavgifter finns även i andra föreskrifter än de som föreslås i utredningen på sidan 262. Exempel på sådana bestämmelser finns i föreskrifterna Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1982:3) om ensamarbete, Arbetsmiljöverkets föreskrifter (2012:2) om belastningsergonomi (AFS 2012:2) med flera.

Vi föreslår alltså att Arbetsmiljöverkets bemyndigande inte ska vara begränsat till särskilda områden inom arbetsmiljöområdet. Bestämmelsen kan därför

utformas så att Arbetsmiljöverket i sitt föreskriftsarbete ska kunna bedöma ifall en viss bestämmelse meddelad med stöd av 4 kap. 10 § första stycket arbetsmiljölagen ska förenas med sanktionsavgift eller inte.

Arbetsmiljöverket instämmer i att arbetsmiljöbestämmelserna behöver förändras ur ett jämställdhetsperspektiv och att insatser behövs för att bromsa den arbetsrelaterade ohälsan som har ökat hos kvinnor och i kvinnodominerade sektorer. Ett steg i detta är att utöka möjligheten att förena fler bestämmelser med sanktionsavgift i syfte att komma åt de arbetsmiljöbrister som finns i kvinnodominerade sektorer.

Förutom att sanktionsavgifter ger ett ökat incitament för ansvarssubjekt att följa arbetsmiljöbestämmelserna, så har det också ett viktigt signalvärde ur ett jämställdhetsperspektiv, att de regler som ofta inte efterlevs i kvinnors arbetsmiljö, förenas med sanktionsavgift. Det visar att brister i kvinnors arbetsmiljö tas på lika stort allvar som de brister som ofta finns i mansdominerade sektorer och där regelöverträdelser redan idag är förenade med sanktionsavgift.

Förslaget rimmar också väl med det regeringsuppdrag som Arbetsmiljöverket har, att i tillsynen beakta jämställdhetsperspektivet (jämställdhetsintegrering).

Övriga kommentarer till Arbetsmiljöverkets föreskriftsrätt

På sidan 247 i sista meningen ovanför rubrik 4.7.3 finns ett skrivfel. Det sista "arbetsgivare" ska istället vara "arbetstagare".

I övrigt har Arbetsmiljöverket inga synpunkter på utredningens förslag i denna del.

Uppdrag till Arbetsmiljöverket (4.9.3 och 7.3.3)

Utredningen föreslår att myndighetens normgivningskompetens utökas. Eventuella resurstillskott som vi kan komma att behöva för uppdraget ber vi om att få återkomma till vid ett eventuellt genomförande.

I övrigt har vi inga synpunkter på detta förslag till uppdrag.

En ökad tydlighet att bedöma behovet att anlita företagshälsovård i det systematiska arbetsmiljöarbetet (5.5.1)

Arbetsmiljöverket instämmer i utredningens förslag att göra ett tillägg i 3 kap. 2 a § arbetsmiljölagen för att lyfta vikten av arbetsgivarens ansvar att bedöma behovet av förebyggande företagshälsovård. Arbetsmiljöverket föreslår dock att

meningarna i det föreslagna tillägget till 3 kap. 2 a § byter plats med varandra så att skrivningen om att arbetsgivaren ska bedöma behovet av att anlita företagshälsovård i det förebyggande arbetsmiljöarbetet kommer före hänvisningen till 3 kap. 2 c § arbetsmiljölagen.

Frågor om företagshälsovård i det förebyggande arbetsmiljöarbetet ska behandlas i skyddskommittén (5.5.2)

Arbetsmiljöverket ser positivt på förslaget att i 6 kap. 9 § arbetsmiljölagen göra ett tillägg om att förebyggande företagshälsovård ska behandlas inom ramen för skyddskommittén. Verket anser dock att det är en samverkansfråga för parterna och har därför inga ytterligare synpunkter vad gäller detta förslag.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Erna Zelmin. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Torben Vincentsen, chefsjuristen Eva Nilsson och enhetschefen Solfrid Nilsen deltagit. Föredragande har varit handläggaren Linda Svahn.

Erna Zelmin

Linda Svahn

Kopia skickad till:
karin.e.eriksson@regeringskansliet.se